Kir Ianulea
de Ion Luca Caragiale

Apărut în 1907

Zice că odată, acu vreo sută şi nu ştiu câți ani, a dat poruncă Dardarot, împăratul iadului, să s-adune dinainte-i diavolii, de la mare pân la mic, unul să nu fle lipsă, că-i scurtează coada şi-i lungeşte urechile! Şi, dacă s-au adunat ei cu toții, împăratul s-a tras de țăcălie scrâşnind straşnic, a tuşit de i-a pârâit jețul, a holbat ochii la el şi le-a zbierat aşa:

- Afurisiților! care dintre voi nu e zevzec, să-i treacă pe sub nas toate şi el să nu bage nimic la cap, trebuie să fi luat seama, ca şi mine, că toți oamenii sosiți de pe la dânşii aici la noi nu se plâng decât numa şi numa de soțiile lor; toată vina pentru pierzarea lor o aruncă în spinarea nevestelor; pe care-l întrebi de ce a ajuns aici: "femeia" şi iar "femeia". Măi, am zis eu în gândul meu, adevărat să fie asta?... Pe spusele oamenilor, fireşte, mare temei nu putem pune, fiindcă-i ştim ce iubitori de adevăr sunt. Dar iarăşi nu-mi vine să las aşa lucru ciudat fără de aproape cercetare; căci politica împărăției noastre cere ca să ştim tot, fără greşală, nici îndoială... Mai întâi, era să vă poruncesc a supune la cazne fioroase pe toate femeile, doar de-om putea afla de la dânsele un crâmpei de adevăr; dar, pe urmă, m-am gândit că nici aşa n-ajungem la mare ispravă; le cunoaştem şi pe dumnealor cât de-ndărătnice şi de-ncăpățânate sunt... Aşadar şi prin urmare, după multă chibzuință, am hotărât să trimit pe mititelul, pe Aghiuță... Ce? n-a venit Aghiuță?... Unde-i Aghiuță?

Mititelul sta pitit tocma pântre diavolii mărunței de la urmă, şi, pe când cuvânta Dardarot, el, trăgând cu urechea, îşi cântărea coada-n mâni. Cum şi-a auzit numele, a lăsat coada şi a țipat:

- Aici sunt, întunecimea-ta!

- Apoi, dacă eşti aicea, ce nu te-arăți mai la vedere? Vino-n-coace, proclete! Te dai coadei, ai? Simțişi c-am să te pun la treabă şi te piteşti, să nu-ți văd mutra, să nu-mi aduc aminte de tine, mititelul taichii!

Şi când s-a apropiat Aghiuță de tron, l-a-nhățat Dardarot de urechi şi scuturându-l, de-i trosnea junghietura - de dragoste multă ce avea pentru el, fiindcă era mititelul mucalit şi când se plictisea împăratul de treburile-mpărăției, pe el îl chema, să-i spuie lafuri şi să-i facă giumbuşuri.

- Ascultă-mă, Aghiuță puiule... Dumneata numaidecât ai să iei din comoara-mpărătească suta de mii de galbeni aduşi alaltăieri cu zgârcitul pe care-l îngropară cu talerul pârliții de mahalagii, că-ncepuse să le miroasă - zi o sută de mii de galbeni. Apoi, o să te-mpelițezi din cap până-n călcâie în chip de om muritor şi să te duci pe pământ, în ce loc ți s-o părea mai potrivit. Acolo - ascultă bine, astâmpără-te cu codița! - să te căsătoreşti şi să trăieşti cu nevasta zece ani. Pe urmă să te faci că mori; să-ți laşi acolo trupul, şi să te-ntorci să-mi dai socoteală una câte una de toate pân câte ai fost trecut ca om însurat...

Bietul Aghiuță! ştia el de ce sta pitit pântre plevuşcă, măcar că era un drac şi jumatate: bănuise ce-l aştepta, că iar o să-i dea cine ştie ce grea sarcină. Când a mai auzit că o să aibă a face şi cu femeie, a vârât coada-ntre picioare; încă n-o putea uita pe baba la care intrase să

slugărească trei ani... Îi dedese baba de lucru - să-i îndrepteze un fir de păr creț: l-a tot muiat cu limba Aghiuță şi l-a tras pân degete, zi şi noapte fără răpaos; de ce-l muia şi-l trăgea, de-aia firul se-ncârlionța şi mai tare; şi aşa şi iar aşa, până i-a ieşit dracului părul pân căciulă; s-a lipsit şi de simbrie şi de tot, ş-a fugit de la stăpână.

- ... Şi să ştii - a adăogat Dardarot, după ce a stat puțintel la gânduri - că în toată vremea de zece ani pe pământ, ai să fii supus la toate necazurile, slăbiciunile şi ticăloşiile pământenilor... la neştiință, la sărăcie, robie, prostie şi la mânie chiar, rămânând să te aperi de toate relele cum ăi putea şi cum te-o tăia capul... înțelesu-m-ai, puiule?

Ce să mai zică puiul? Nu mai încăpea cât-mât; că Dardarot, cât îi vorbise, nu-l slăbise din gheară.

- Înțeles, întunecimea-ta!

- Apoi, dac-ai înțeles, puiule dragă, ce mai stai?

- Dacă nu-mi dai drumul de ureche...

Mare haz a făcut împăratul de vorba asta, şi zice râzând:

-Pt! să nu te deochi!

Şi l-a stupit pe mititelul în vârful nasului. Pe urmă, i-a lăsat urechea şi, fără să mai zâmbească, răcnindu-i furios: "Ai plecat?", i-a tras un picior drept unde-ncepe să-i zică spatelui coadă. S-a dus de-a berbeleacul puiul până la comoara împărătească; a luat suta de mii de galbeni, şi, p-aci ți-e drumul! într-un suflet, la-mplinirea datoriei.

Pe drum s-a prefăcut în chip de om, nici matuf, dar nici prea țângău; om tocmai în puterea vârstei, frumos şi arătos; şi, după ce s-a gândit, în care loc anume să meargă pe pământ, zice:

"Ştii ce?... Am să mă duc la Bucureşti... cunosc oraşul... (că mai umblase de multe ori p-acolo) e loc de petrecere. Banul e scump; învârtit bine, aduce peste sută la sută; vorba veche: dacă eşti sărac, du-te-ntr-o politie bogată... din ce scapă pântre degete altora, poți culege destul; dacă eşti bogat, du-te-ntr-una săracă... din orice firimitură dă s-aducă un nevoiaş la gură, îi smulgi peste jumătate".

Gândind astfel, cum a picat în Bucureşti, a tras în miezul târgului, la hanul lui Manuc. Acolo, a chemat îndată un samsar şi i-a spus să-i găsească fără zăbavă o pereche de case frumoase, cu încăperi multe pentru stăpâni, musafiri şi slugi, la aer curat, cu grădină şi fântână-n curte, cu pimnițe, bucătării, spălătorii, cu grajduri şi şoproane, în sfârşit cu toate câte trebuiesc pentru aşezarea cuviincioasă a unui negustor chiabur. La vreo câteva zile, casele erau şi dereticate cu tot dichisul - nişte case mari în mahalaua Negustorilor; şi slugi peste slugi, şi cai la grajd, şi caleşti în şopron...

Stăpânul casei, cunoscând păcatul oamenilor şi mai ales al femeilor, că or să-l descoasă care mai de care, ca să-i afle rostul - că de unde e, cine e, cu ce trăieşte, ce caută aici şi câte altele - a chemat pe jupâneasa bătrână - o cotoroanță zugrăvită şi smălțuită, pe care o pusese mai mare peste slugi, să poarte cheile şi să ducă grija de toate - a poftit-o să şază jos pe chilim, iar el, de pe divan, trăgând ciubuc, s-a apucat a-i povesti pă cum urmează.

- Uite, dragă kera Marghioalo... Mie, cum ți-am mai spus, îmi zice kir Ianulea... Eu sunt de felul meu din părțile despre Sfântagora. Părinții mei, oameni de jos, se țineau cu o livede mică de măslini. Pe când împlineam şeapte anişori, le-a venit părinților dorința să meargă la hagialâc; şi aşa, după ce au făcut rost "de ceva parale, m-au luat împreună şi ne-am dus călare pe catâri până la portul Salonicului. Acolo, ne-am suit pe o corabie mare, care aştepta cu pânzele ridicate vânt, ca să pornească spre miazăzi către Iafa. N-a trecut mult; a-nceput să sufle vântul aşteptat; s-au umflat pânzele, şi am pornit. Trei zile cu soare şi trei nopți pe lună am mers tot drept înainte fără nici o supărare. Noi mâncam după datină post. Cam a treia zi, am mâncat la nămiez fasole şi ridichi... Ce sa te pomeneşti?... Aşa pe la toacă, au început amândoi părinții mei să se ție cu mânile de pântece şi să se vaite grozav: "mor" şi iar "mor"!... Căpitanul, văzându-i cum se zvârcolesc şi se zgârcesc în dureri de moarte, a chemat degrab pe un călugăr papistaş, care se suise cu noi pe corabie, om învățat, priceput şi la căutarea boalelor. Până să vie acela, bolnavii începuseră să-nvinețească şi d-abia i-au putut spune ce mâncaseră - fasole şi ridichi. Călugărul a-ntrebat încă o dată:

- Înțeleg, fiilor; dar trebuie să-mi spuneți: ați mâncat fasole şi ridichi, ori ridichi şi fasole?

Iar mama i-a răspuns cu glasul leşinat:

- Ridichi şi fasole...

- Atunci, nu prea e bine! a zis călugărul.

Şi a poruncit să-i frece pe pântece cu câlți aspri... Dar degeaba i-au frecat până le-au jupuit pielea; că, pe când răsărea luna, tata întâi şi mama îndată după el, şi-au dat otpustul ... Eu, copil, ce să fac?... Mă țineam plângând tot după căpitan şi după călugăr, şi i-am auzit vorbind aşa: zice capitanul:

- Părinte, dac-o fi holeră, m-am nenorocit; patruzeci de zile nu-mi dă voie să intru-n port, mi se strică marfa şi rămâi sărac pe drumuri!

Dar omul învățat i-a răspuns:

- Nu e holeră cum nu sunt eu călugăriță. Asta e un fel de boală care bântuie mai cu samă în postul Paştelui la christianii răsăriteni... Greşesc oamenii - c-aşa e bietul om, supus greşelii - mănâncă întâi ridiche şi pe urmă fasole... Vezi bine, ridichea îşi repede tăria-n sus, iar fasolea îşi navăleşte puterea spre partea dimpotrivă; una-mpinge, alta nu se lasă; se-ncinge luptă cu iuțeală mare în măruntaie, cârcei peste cârcei, până se face încurcătură-n mațe, de se sparge praporul - şi se prăpădeşte omul de hurdukarismós - aşa zic grecii la năpasnica asta de boală.

- Dar nu se ia?

- Deloc; n-ai nici o grijă.

I-au înfăşat frumos pe bieții părinții mei în nişte cearşafuri curate; le-au aprins câte o lumânare de ceară la cap; un alt călugăr grec i-a prohodit şi, de dimineață, când s-a arătat soarele deasupra talazurilor - "vecinica lor pomenire!" - una! două! trei! i-au aruncat în adâncime... Pe mine, văzându-mă plângând, şi-a făcut pomană căpitanul de m-a luat pe procopseală - întâi slugă, pe urmă ajutor, mai apoi tovarăş... Nu-ți mai spui, dragă kera Marghioalo, pân câte necazuri am trecut; câte ocări, înjurături şi bătăi am înghițit; de câte ori

era să pier în vultoare; de câte ori m-au amăgit împrejurările şi înşelat lumea - mai ales de când am încăpuit eu singur o corabie şi m-am apucat de negoț pe seama mea, fără alt stăpân nici tovarăş decât norocul meu! Nu-ți mai spui cum am scăpat odată cu viața numa-n pielea goală, că, după ce umblasem şapte luni pe ape, tocmai când să intru în Țarigrad, mi s-a aprins corabia încărcată cu cositor şi chihlimbar de peste două mii de lire, pe care le cumpărasem cu piper şi curmale nici de trei sute! Nu-ți mai spui câte şi mai câte am pătimit, prin atâtea depărtări, pe mări şi pân țări, cu fiarele, şi, încă mai grozave, cu oamenii!... Destul să-ți spui că, încet-încet, m-am chivernisit cumsecade, ajungând să am o stare destul de bună pe potriva mea... Am învățat, cât am colindat pân lume, purtările cele frumoase; ştiu destule limbi străine - încai despre a rumânească, pot zice, fără să mă laud, că o ştiu cu temei; măcar că de viță sunt arvanit şi nu prea am învățat buche, dar, drept să-ți spun, la asta nu mă dau pe nici un rumân, fie cât de pricopsit cărturar. Îmi plac cu deosebire limba şi lumea de-aici, şi, aşa, fiindcă m-am săturat de atâtea primejdii ale călătoriilor, de atâta bătaie de cap şi de inima ale negoțului, am venit să m-aşez aici, în Valahia, la Bucureşti; să mă bucur în isihie de rodul îndelungatei mele trude...

- Doamne, kir Ianuleo, a zis kera Marghioala; pân multe ai mai trecut şi dumneata!... Dar să nu-ți pară rău! Încai n-ai pătimit ca atâția alții degeaba! Frumos eşti, voinic eşti, bogat eşti! de trăit ştii să trăieşti! Halal să-ți fie!

Iar kir Ianulea a adăogat:

- Uitam ceva... Ascultă, rogu-te bine, dragă kera Marghioalo: să nu care cumva să aflu că ai spus la vreun vecin, ori altcuiva - da măcar tatii, de s-ar întoarce din fundul mării - câte le aflaşi acu de la mine, că, vezi dumneata? câtă nevoie am de slujba dumitale, ca femeie cinstită şi credincioasă ce te ştiu; cât sunt eu de blând şi cât eşti de bătrână, nu-ți caut!... te cotonogesc! îți rup ciubucul ăsta pe şale şi te dau ş-afară din pâine cu ocară!... Ai priceput?

- Vai de mine! a zis bătrâna; s-ar putea?... N-am obiceiul!... În viața mea n-am mâncat labe de pui!... Hei! kir Ianuleo; eu am slujit la case mari boiereşti... Câte am văzut ş-am auzit eu!... n-am vreme acuma să ți le povestesc!... dar, lasă...

- Ei, eu atâta-ți spui dumitale... te nenorocesc!... s-a isprăvit!

- Să mă omori! a zis jupâneasa şi n-a mai stat; s-a ridicat de pe chilim şi a plecat degrabă cu cheile la treburile ei.

Până seara, toți ai casei; până-n două zile, mahalaua-ntreagă; până-ntr-o săptămână, tot târgul... toată lumea a ştiut istoria lui kir Ianulea mai bine chiar decât el; corabia arsese de trei ori; chihlimbarul prăpădit făcea douăzeci de mii de lire; iar de atunci, în post, nu mai mănâncă - nimini ridichi cu fasole, toată lumea mănâncă fasole cu ridichi.

Cu azi, cu mâine, a făcut cunoştință kir Ianulea cu fel de fel de negustori, ba şi de boieri; a-nceput să meargă pe la ei şi să-i poftească pe la el, la sindrofie. Şi la toată lumea plăcea, fiindcă era om deştept şi blând, cu multă ştiință despre ale lumii, cu purtări-alese şi, mai vârtos, cu dare de mână: levent şi galantom, pătruns de filotimie şi de hristoitie - într-un cuvânt, adevărat om de omenie. Astfel, care dintre negustori ba chiar dintre boieri aveau mai multe copile decât stare, umblau cu dinadinsul să-l ginerească. În vremea asta, el şi pusese ochii pe o tânără din vecini - o chema Acrivița, fata a mai mare a lui Hagi Cănuță, toptangiu pe vremuri. Hagiul, văduv, era om de seamă, însă cam ififliu pe potriva greutaților casei lui,

fiind împovărat de trei fete, una după alta gata de măritat, şi încă doi feciori - băieţi buni, aminteri, da cam nepricopsiţi; aşa că puţină nădejde de zestre de la Acriviţa. Dar zestre-i trebuia lui kir Ianulea? Fata era vestită de frumoasă; numai atâta cusur avea şi ea, că se uita, uneori, nu totdeauna, cruciş; dar tocmai asta îi plăcea lui cu deosebire. Fata-l plăcea şi ea pe el... A cerut-o hagiului, iar acesta, fără nazuri multe, i-a dat-o.

Fiind şi kir Ianulea, ca tot omul, supus slăbiciunilor omeneşti, era stăpânit de patima fuduliei; îi plăcea să trăiască domneşte, numa-n petreceri scumpe, împărţind în dreapta şi-n stânga daruri preţioase. Aşadar, a făcut o nuntă strălucită cum nu se mai pomenise vreodată în mahalaua Negustorilor; încât bărbaţii ziceau: "Trebuie să fie putred de bogat arvanitul!... Văzuşi, nene, ce bine a lovit-o sărăcia de hagiu!", iar femeile: "Poftim, soro, noroc pe chioara lui Cănuţă!"

Cum a adus-o kir Ianulea în casă cu lăutari, parc-a întors-o pe dos. Până la sfârşitul cununiei, duminică seara, era blândă şi supusă ca o mieluşea; dar, luni dimineaţa, s-a ridicat din pat ca o leoaică…; A chemat toate slugile, femei şi bărbaţi; s-a uitat o dată chiorâş de i-a băgat în spaime pe toţi şi, de faţă cu bărbatu-său, le-a zis:

- Să ştiţi că de azi încolo sunt eu stăpână aici! Şi să mai ştiţi că cu Ianuloaia n-o să vă meargă cum vă mergea cu prostul de Ianulea! şi încă să mai ştiţi că eu am toane: pe cine m-o supăra cu atâtica măcar, îl plesnesc şi-l trimit numaidecât la agie să-şi ia merticul şi de-acolo! Scurt!... Aţi înţeles?… Aid-acuma! ieşiţi afară!

De atunci, zi cu zi, cocoana se făcea mai aspră şi mai ţanţoşă; şi, de ce era mai ţanţoşă şi mai aspră, d-aia kir Ianulea o iubea mai tare; şi de ce creştea dragostea dumnealui, de-aia-i creştea şi ifosul dumneei. Toata ziulica ofta omul după o vorbă mai dulce, or după un zâmbet... Ea sta tot posacă şi-ncruntată. Daca "s-apropia de ea şi da s-o mângâie, ca s-o mai îmbuneze: "Dragă Acriviţo, de ce eşti supărată?" ea-l împingea cât colo:

- Ah! Ianuleo, fugi ca n-ai haz deloc… nu vezi? Alt barbat, în locul lui, şi-ar fi pierdut răbdarea şi ori îi punea picioru-n prag, s-o potolească, ori o trimitea-napoi la babacă-său, la Hagi Cănuţă... Dar el, unde? Când îl împingea, el îi cădea-n genunchi: "Dragă Acriviţo, iarta-mă!" şi da să-i sărute mânile; dar ea:

- Uf! Ianuleo, scoală-te! nu mai mă plictisi!

- Nu mă scol până nu ma ierţi!

- Atuncea, stăi aşa până poimâine, dacă pofteşti!

Şi se scula ea şi pleca, după ce-i da cu tifla.

Kir Ianulea, ce să facă? Se uita după ea lung cum ieşea înţepată fără să-şi întoarcă ochii, măcar că o ruga cu lacrimi să nu-l părăsească aşa... ofta, se ştergea la ochi şi.... o iubea şi mai mult.

A mers aşa cât a mers, până i-a dat în cap cocoanei să-ntoarcă foaia, să-l prăjească şi pe altă parte: s-a prefăcut că-l teme, că e zuliară . S-a prefacut azi, s-a prefacut mâne, pân-a-nceput -chiar să crează. Omul da bani cu împrumut, şi fireşte veneau la el boieri, cocoane, negustori, slujbaşi, fel de fel de lume cu daraveri. Cocoana Acriviţa sta cu urechea la uşă, s-auză tot; şi

nu s-a mulţumit s-auză numai; a sfredelit uşa cu un burghiu, ca să şi vază. Şi-ncai, nu tăcea? îi spunea fără sfială ce auzise şi văzuse, şi ţine-te: că ăla ţi-a zis aşa şi i-ai răspuns aşa; că pe aia ai strâns-o de mână şi i-ai sărutat-o de trei ori, şi, pe urmă, când a vrut să plece, ai luat-o de mijloc şi te uitai la ea aşa galeş, şi ai dus-o până la uşă şi iar i-ai sărutat mâna— şi câte alte ponosuri şi mai şi.

Iar dacă el se jura că pe nedrept îl bănuieşte, că el e dator să se poarte politicos cu lumea şi mai ales cu cocoanele, ca orice negustor - ea începea să-l ocărască, făcându-l neruşinat şi mincinos. Nu mai putea kir Ianulea; îi venea să se strângă de gât ca piţigoiu şi mai multe nu. Dar nici cu atâta nu se mulţumea cocoana. Nu-i era de ajuns cum le încornora toate câte le auzea şi le vedea pe ascunsele; ca să afle şi mai multe, da bacşişuri la slugi să-l iscodească; ba a pus chiar pe un frăţior al ei să nu-l slăbească de pe urme, să-i descopere toate "berbantlâcurile dumnealui". Fireşte că nici slugile, nici frăţiorul, n-au putut afla nimica, fiindcă omul era un bărbat nu se poate mai de ispravă.

Cocoana s-a pornit atunci cu ocări pe slugi, că-i mănâncă pâinea, ca hişte "păcătoase, ticăloase şi necredincioase"; frăţiorului i-a strigat că ori e halpe, ori "pes... semne altceva", şi i-a poruncit să nu-i mai calce pragul, că-i rupe picioarele; iar pe slugi chiar în faţa lui kir Ianulea, le-a smintit în palme şi le-a dat afară.

Cum a schimbat slugile, alte bănuieli şi alte certuri... Dar nici nu putem zice aşa, fiindcă la ceartă unul spune una, altul alta, ori pe rând, ori amândoi deodată; în sfârşit, are parte fiecare de cuvânt; pe când aicea, ţipa, ocăra şi blestema numai dumneei, iar dumnealui asculta, înghiţea şi tăcea. Aflând slugile că în casa asta nu cântă cocoşul, se dedeau bine cu găina; îi turnau fel de fel de gogoşi, care de care mai umflate pe placul dumneei: că dumnealui face şi drege, că umblă aşa şi pe dincolo; şi, fiindcă Ianuloaia era mulţumită cu astfel de slugi, apoi şi ele-şi făceau de cap; furau de stingeau.

Totodată, Acriviţa mai căzuse şi la darul foiţelor: casa plină de jucători, masă lângă masă - otusbir, ghiordum, ba şi stos - şi dulcеţuri, zumaricale, vinuri, cafele şi vutci, şi ciubuce peste ciubuce, ziua până seara, şi noaptea până la ziuă. Pe lângă asta, era şi agiamie şi-nfumurată că nimini nu ştie juca mai bine ca ea - şi, se-nţelege, pierdea gros. Toate cheltuielile şi pierderile astea îl dedeau mult îndărăt pe kir Ianulea; nu se mai ajungea din venituri. De regulă nu zicea nimica; dar aşa, uneori, cam în glumă, se-ntâmpla să-i scape şi lui câte o vorbă, bunioară:

- Numa de nu ne-ar bate odată toba cu atâtea cacialmale!

Nu-i trebuia mai mult cocoanei…

- Da ce? nici atâta petrecere nevinovată să n-am în casa mea?... Dumneata nu trebuia sa te fi-nsurat, dacă te ştiai pârlit, să iei pe Acriviţa, fata lui Hagi Cănuţă, care n-a fost învăţată la casa părinteaseă să-şi mănânce de sub unghie!... Să fi luat o mahalagioaică sărmană, s-o ţii încuiată pe măsline şi pe mămăligă, să-ţi spele rufele şi să nu se-ndure s-aprinză un muc de lumânare-n casă! ori una, să-ţi puie nişte coarne, să nu le poţi duce!... Nu ţi-e destul că sunt cinstită, după ce că-ţi rabd, ca o nenorocită, toate ticăloşiile şi murdăriile dumitale?... Eu voi să trăiesc; d-aia m-am măritat; aminteri mă duceam la călugărie!… Şi-n sfârşit, dacă-ţi place, kir Ianuleo! de unde nu, du-t' te plimbă, şi să ne vedem când mi-oi vedea ceafa... fără oglinzi!

Într-o zi, stând ei la masă împreună cu o sumă de musafiri, până s-aducă ciorba, a-nceput din chiar senin Ianuloaia să vorbească despre o prietină măritată, care nu se afla de faţă:

că s-a ținut cu beizadea cutare, un copil! şi vodă, suparat foc, era să puie să-i taie coadele şi s-o trimită surghiun la un schit, tocmai în fundul munților;

că a prins-o odată bărbatu-său, ziua-n amiaza mare, la Țurloaia, la chiolhan, la iarbă verde, cu consulul muscălesc şi cu alți drăngălăi; - țiganii îi trăgeau de unul singur "Măi, cazace, căzăcele!" şi ea chiuia şi juca numa-n papuci, cu palmele-n ceafă, apilpisită, ca un maladeț zaporojean;

că-ntr-un rând, a plecat la Căldărușani, s-o spovedească sfinția-sa părintele Ioanichie, şi a stat acolo de miercuri în săptămâna patimilor până-n săptămâna luminată după izvorul tămăduirii; - se plimba toată noaptea cu duhovnicu-n luntre pe lună şi cânta de răsuna lacul: "Frunzuliță lobodă, of! țațo, gura lumii slobodă!" iar părintele lucra din lopeți şi-i ținea isonul pe glas al optulea...

Şi câte alte grozăvii.

Musafirii şi mai ales musafirele faceau haz; iar bietul kir Ianulea, om cu hristoitie, făcea fețe-fețe. A răbdat el cât a răbdat, şi zice, întâi cu destulă blândețe:

- Bine, Acrivițo, scumpa mea! cum poți dumneata, mai ales că ştii ce bun prietin sunt cu bărbatu-său... cum poți, fără să le fi văzut toate astea cu ochii dumitale, fără nici un temei, să catigoriseşti astfel pe o prietină, pe care o primim aproape în toate zilele în casa noastră?... Îmi pare rău!

- Ei! apoi vezi bine că dumneata o s-o aperi... ca vă scoateți ochii unul la altul!

Şi apoi le spune tutulor că acuma prietina nu se mai duhovniceşte la Căldărușani: i-a pus lui kir Ianulea gândul... "să-mi spargă casa!" Da o s-o prinză odată şi n-o s-o ierte cum a iertat-o vodă; o să puie s-o tunză ca la cazarmă pe... şi din "muscălească" şi "călugărească" n-o mai scoate.

N-a mai putut suferi kir Ianulea; s-a ridicat foarte turburat şi s-a răstit odată tremurând:

- Ascultă-mă, Acrivițo! nu-ți dau voie, mă-nțelegi, să mai zici o vorbă măcar despre o femeie care - poți spune dumneata toate murdăriile ce-ți trec prin gândul dumitale! - este mai cumsecade ca dumneata; că dumneata eşti, mă-nțelegi, mai îndrăcită decât talpa iadului, şi oricât de blajin să fie omul, îl scoți din toate răbdările! Să taci din gură, scorpie nebună, că pui de te leagă şi te trimit la balamuc, mă-nțelegi!

Cocoana s-a ridicat şi dumneei şi s-a năpustit asupra dumnealui, să-i arză o palmă; dumnealui s-a ferit repede-ntr-o parte; iar dumneei, de necaz că nu l-a putut nemeri, a luat castronul cu ciorbă de pe masă şi i l-a aruncat în față - l-a opărit de sus până jos. Kir Ianulea şi-a ieşit din pepene; s-a repezit cu pumnii-n-cleştați, s-o pilduiască; dar musafirii s-au pus la mijloc şi l-au oprit în piept:

- Nene Ianuleo! stai, omule! nu şade frumos!

Şi, pe urmă, către dânsa:

- Mai potoleşte-te şi dumneata, coană Acrivițo, pentru Dumnezeu! nu-l mai turba!

Ți-ai găsit!... S-a pornit cucoana pe răcnete, să rădice mahalaua-n picioare:

- Săriți! săriți, oameni buni! că mă omoară păgânul, arvanitul!... Mă bați, ai? după ce-ți râzi de casa şi de cinstea mea, hoțule şi pehlivanule!... Dacă te-ai îmbătat şi ai poftă de bătut, du-te de-ți bate țiitoarele de pân fundul mahalalelor, pe care le-n-dopi cu pumnii de lire şi-n casă te caliceşti până la lescaie, râtane!... Da pe mine să mă bați? pe mine, mă! spurcăciune de bădăran?... pe mine, fata lui Hagi Cănuță, să-ndrăzneşti tu să mă bați, păcătosule, janghinosule şi râiosule!?... Stăi tu, că te-nvăț eu pe tine, cenghene turcească!

Şi până nu i s-o stins glasul, n-a contenit... Fireşte că petrecerea n-a mai mers înainte... Au sărit toți musafirii, care mai de care: "Nene Ianuleo!", "Cocoano Acrivițo!"... că "la necaz spune omul multe"; că "are mâna cinci degete şi nu se potrivesc unul cu altul"; că "şi măruntaiele din om tot se ceartă uneori"; dar orişicum "nu e bine să s-auză-n lume de aşa-ntâmplări într-o casă de seamă!"... şi aşa mai departe, cu chiu cu vai, i-au împăcat. Dar, fireşte, s-a ştiut îndată în toată mahalaua că "biata Acrivița lui Hagi Cănuță a ajuns de-o bate arvanitul - la masă! față cu musafirii! - după ce o-nşeală cu care-i iese-nainte!..." şi pe urmă prietenele: "Cum a fost ea crescută, mititica, şi pe ce mâini a-ncăput!... o s-o bage-n pământ păgânul!"

Lui kir Ianulea i-a trecut repede necazul şi iar "dragă-n sus! dragă-n jos! puiule şi suflete!" şi orce poruncea dumneei, dumnealui răspundea:

- Cum pofteşti dumneata, fos-mu, parigboria tu kosmu! (vorbe frumoase, care-nsemnează, pe elinica: lumina mea, mângâierea lumii!).

În vremea asta, cocoana Acrivița se gândea:

"Eu cu budalaua, cu capsomanul ăsta de Ianulea, mult n-am să mai fac purici... Ia să mă gândesc la viitorul meu…"

Astfel, zi cu zi, i-a luat diamanticalele şi sculele şi argintăria, şi le-a pus la păstrare acasă la Hagi Cănuță; pe urmă, a-nceput să vânză şi de pân lucrurile de preț ale casei, despre care "budalaua" habar n-avusese să facă şi el, ca orce negustor cuminte, o catagrafie. Totodată, s-a luat cu binişorul pe lângă el; a-nceput să-l mângâie şi să-l mâgliească. După ce l-a răsucit şi l-a fermecat cum a ştiut ea, când erau într-o seară amândoi singuri la iatac, s-a pomenit kir Ianulea că se repede dumneei şi-l ia-strâns în brațe şi pupă-l!… El zice:

- Mă iubeşti, draga Acrivițo?

Dar ea, uitându-se la el cruciş:

- Mai mă-ntrebi, Ianulică; fos-mu?

N-a putut kir Ianulea s-adoarmă toată noaptea de bucurie că s-a dat Acrivița lui pe brazdă... De-acu-ncolo, trai, neneco! Despre ziuă, când s-ațipească şi el, haț! îl ia dumneei iar în brațe şi zice:

- Dragă Ianulică, am să te rog ceva... dar... să nu zici ba.

- Când am zis eu ba la vreo dorință a mătăluță, sufletul meu?

- Uite ce e... Tătița ar vrea să mărite și pe surioarele mele - să nu-i rămâie fete bătrâne-n casă - c-au și-nceput mahalagioaicele (le știi gurița) să le zică "iepele lui Cănuță" - și nu prea are cu ce sa le-nzestreze pe potriva lor; că dacă nu era om cinstit și filotim cum e, ar fi avut astăzi stare!... Mulți bani are de luat de pe la boieri mari; ce folos, dacă deocamdată nu-i poate scoate?... Dar, după ce o-nchide el ochii, firește, dumneata ai să fii mai mare între clironomi; ai să strângi pe boieri în chingi negustorește și o să-ți intri-n bani... Și… așa, m-am gândit să-l ajutăm noi; să le facem fetelor o zestre cât de micșoară; că, de! cine se mai însoară astăzi fără zestre, doar de dragoste?... Numai eu am avut noroc să te găsesc pe dumneata - și plăcut și bogat, și galantom și să mă iubești atâta! "

Și pe urmă, strânge-l iar și pupă-l.

- Bine, puică, să le dăm... Cam cât?

- De! știu eu?... cam câte o mie, două de galbeni.

- Bucuros, sufletele!... adu-mi aminte mâne să mergem la hagiul, să-i numărăm paralele... Acu, aide, bibilico, să ne culcăm.

Dar ea îl strânge iar și zice:

- Și... pe urmă, uite... Frățiorii mei... Nu e bine să mai stea așa degeaba... M-am gândit să le faci dumneata rost de un capitălaș, să s-apuce și dânșii' de vreo negustorie, că sunt gogeamite găliganii acuma, nu mai face să se lase tot în spinarea bătrânului: pun-te masă! scoal-te, masă!… Ce zici dumneata, nu zic bine?

- Dragă puiule, nu știi că eu zic ce zici mătăluță?… Adu-mi aminte mâne dimineață... Acuma, hai să-i tragem un somn.

- Mai dă-mi o guriță, Ianulică, parigboria tu kosmu!

I-a mai dat o guriță, și au adormit ca niște copilași scăldați.

A doua zi, s-a isprăvit daravera: au fost înzestrate surioarele amândouă și amândoi frățiorii încăpuiți; iar peste vreo câteva zile, după ce i-a dăscălit pe larg cumnatul mai mare în toate privințele negoțului, ca om încercat, au pornit, cu chimirul plin, după marfă - unul, cu corabia, de la Galați către Smirna înspre părțile răsăritului; altul pân Brașov, spre părțile apusului către Lipsca, în chervan, cum umblau negustorii p-atunci.

Nu mai încăpea-n piele kir Ianulea de fericire... Ziafeturi peste ziafeturi zi și noapte, cu toate bunătățile și trufandalele; chef și tămbălău cu zeci de musafiri și de lăutari - și tot ce dorea Acrivița trebuia să se-mplinească: Turnul Colții să-l fi cerut pe masa, kir Ianulea pe masă i l-ar fi adus.

Au mers lucrurile tot așa și iar așa; a tot băgat mânile kir Ianulea în lada cu bani; a tot luat cu pumnul, la loc n-a mai pus nimic, pân-a dat într-o zi cu unghiile de fundul lăzii. N-avusese până-acuma obicei nici vreme să numere ce-avea-n ladă; acu i-a dat în cap să facă și asta, și nu i-a trebuit multă răbdare... Mai rămăseseră vreo trei sute și ceva de lire - să tot ajunga pentru coșniță și cheltuielile mărunte pe vreo două-trei săptămâni... Dar, om cu fire neclintită, s-a gândit așa:

"Ei! ş-apoi?… ce-mi pasă?... Mâine, poimâine se-ntorc băieţii cu marfa, ne apucăm de negustorie şi, cu stăruinţă multă şi puţin noroc, umplem lada la loc... Pân-atunci, helbet! avem credit destul!"

Şi s-a pornit după împrumuturi. Alergau cu limba scoasă samsarii de colo până colo, să-i găsească bani cu orşice preţ… Pân-acuma el luase dobânzi cam sărate; de acum ajunsese să plătească el camătă din ce în ce mai piparată. Mai întâi nu s-a prea băgat de seamă; dar n-a trecut mult şi a aflat negustorimea că se clatină rău kir Ianulea; şi mai ales că bântuia p-atunci mare chesat asupra târgului, i s-a scurtat omului creditul de tot: cu mai bine de sută la sută şi de-abia găsea, şi nu vreo sumă mai însemnată, doar num-aşa de mezelic. Toată nădejdea lui se răzima pe întoarcerea tinerilor, care, nu-şi putea el închipui, de ce zăbovesc atâta, când toţi negustorii plecaţi totodată, ba unii chiar mai târziu, se şi-ntorseseră de la tacsid, fiecare cu încărcătura lui, la potrivită vreme.

Pasămite, cumnăţeii aveau cuvinte să zăbovească... Tocmai când să-şi piardă kir Ianulea răbdarea, iacă-i sosesc, una după alta, două veşti destul de urâte... Băiatului dintâi, pe când se-ntorcea de la Smirna, i se cufundase corabia încărcată; iar el, începător în ale negustoriei, a fost uitat s-o asigureze... Cel mai tânăr dedese la Lipsca, în iarmaroc, peste alt chilipir, se-ntâlnise cu nişte elini, de care mişună totdeauna pân îmbulzeala târgurilor mari; hoinărise cu ei pe la berăriile nemţeşti toată ziua, iar seara, merseseră-mpreună la cafeneluţa unui simpatriot, într-o ulicioară dosnică de lângă Casa Sfatului, să-nvârtească un endekamisi, şi pe urmă, la iuţeală, un stosişor; şi aşa, de pe la aprinsul lumânărilor până despre ziuă, îl lăsaseră tinichea: nu mai avea băiatul nici cu ce să vie-napoi acasă.

Cum s-a răspândit vorba şi despre asta, au intrat la grijă mare creditorii lui kir Ianulea, că rămâne mufluz, şi s-au adunat cu toţii la cafeneaua de la Hanul cu Tei, spre a se sfătui ce-i de făcut, ca să-l ţină zi şi noapte sub de aproape pază, nu cumva s-o şteargă înainte de sorocul plăţilor, cum au muflujii obicei. Pe de altă parte, văzându-se scos la selemet, l-a apucat pe kir Ianulea un fel de groază... Ce are să facă el de-acuma, căzut în sărăcie, în necinste şi-n ocară?... Or să-l vâre întâi în temniţă, şi, pe urmă, când i-or da drumul, să-ntinză mâna pe la porţile ălor de i-a-ndopat cu atâtea bunătăţi şi daruri!... Şi încă, treacă-meargă toate!... Dar ce te faci cu fata lui Hagi Cănuţă?...

N-a stat mult la gânduri spre a vedea că alta nu-i mai rămâne decât să spele degrabă putina - să se ducă, încotro vedea cu ochii, până dincolo de Mărul Roşu. Astfel dar, în faptul zilei, s-a sculat binişor, a strâns câtă drojdie se mai găsea pe fundul lăzii, s-a dat jos la grajd, a poruncit să-i puie şaua pe un buiestraş tătăresc, a-ncălecat, spunând argatului că merge până la Snagov după plătică proaspătă, că are deseara musafiri la masa, a ieşit pe poartă la pas şi... pe urmă, cu ochii tot înainte, p-aci ţi-e dmmul...

Când a luat-o pe subt mitropolie la stânga, către câmpul Filaretului, se luminase de răsărit, aşa că, suind la deal, pân dreptul Cuţitului de Argint, şi uitându-se-napoi în vale, a zărit un pâlc mare de călăreţi în goană venind parcă pe urma lui. În adevăr, bănuiala i-era întemeiată... Prinseseră de veste negustorii şi porniseră repede după el cu ceauşi de la agie. El a vrut s-abată din drumul mare şi s-o ia pe subt deal la dreapta; dar a dat de nişte şanţuri; buiestraşul s-a poticnit şi l-a trântit cât colo... Atunci, omul s-a sculat, a părăsit calul şi a apucat-o pe jos. A suit la nişte uluci, le-a sărit; pe urmă, alt şanţ şi alte garduri, până când, rupt de osteneală, ajungând pe culme, s-a oprit în faţa viişoarei unui margmaş bondoc şi-ndesat, care tocmai se spăla pe ochi de dimineaţă la soare în prispa cramei.

Kir Ianulea, cum l-a văzut, i-a zis gâfâind:

- Bună dimineața, neicuțule; cum te cheamă?

- Bună dimineața, jupâne... Pe mine Negoiță mă cheamă; da pe dumneata?

- Kir Ianulea...

Şi d-abia mai ținându-l balamalele, a păşit pârleazul înăuntru şi zise:

- Frate Negoiță, fă-ți pomană şi mă scapă! Umblă nişte duşmani să puie gheara pe mine, să mă nenorocească! Ascunde-mă undeva pe-aici, şi eu te fac om bogat... Iar, dacă pân-oi pleca nu ți-oi dovedi că te pot procopsi, atunci primesc să mă dai chiar dumneata pe mâna duşmanilor... Mă rog dumitale, frate Negoiță, nu mă lăsa-n pierzare! mă rog şi iar mă rog!

Negoiță s-a scărpinat în cap stând puțin la gânduri şi a răspuns:

- Ascultă-mă, kir Ianulea; ce sunt duşmanii dumitale?... n-or fi boieri?... că de! drept să-ți spun, cu boieri în cârcotă nu mă bag...

- De unde, hoieri? sunt negustori...

- Atuncea, te scap...

Cum l-a ascuns subt o claie de haraci, peste care a mai trântit şi nişte coceni de porumb, iacătă şi duşmanii...

- Mă, neicuță - a-ntrebat unul - nu văzuşi dumneata adineaori trecând p-aici un negustor - aşa ş-aşa?

- N-am văzut.

- Ți-am da un bacşiş bun, să ne spui încotro a apucat...

- Păi, dacă nu l-am văzut...

- Spune, mă! A zis un slujitor ridicând gârbaciul...

- Dumneata mă poți şi omorî!... da dacă nu l-am văzut...

- Dacă n-a văzut omul, n-a văzut, zice altul... Hai degrabă-nainte, că pierdem vremea degeaba.

Şi au plecat, care călare, care pe jos, unii-ntr-o parte, alții-ntr-alta, alergând ca nebunii... După plecarea lor, Negoiță s-a suit într-un dud mare şi s-a uitat pretutindeni roată, să se-ncredințeze dacă s-au depărtat bine; pe urmă s-a dat jos încetinel şi l-a scos pe fugar din ascunzătoare.

- Te-am scăpat! acuma, să te văz, kir Ianuleo... te ții de vorba?

- Dragă neică Negoiță, nu ştii cât îți sunt de-ndatorat şi cât vreau din tot sufletul să mă țiu de cuvânt!... Iar ca să-nțelegi că mă pot plăti de dumneata, te rog şezi colea lângă mine să afli cine sunt eu şi să asculți toate păţaniile mele.

Şi i le-a povestit toate pe şart kir Ianulea lui Negoiță - de cum a fost plecat din adâncuri după porunca împărătească şi până-n ceasul de față - toate, cu de-amănuntul toate, pe care Negoiță le-a ascultat cu plăcere mare şi cu multă luare-aminte.

- Şi acuma, neică Negoiță, ascultă bine cum te pot eu procopsi pe dumneata... De câte ori ăi auzi c-a intrat dracu-n vreo femeie, nevastă, fată, măcar fie ori din ce loc, ori de ce neam ar fi, să ştii că eu sunt ăla. Numaidecât dar să vii acolo, că eu nu ies din ea până nu m-ăi goni dumneata... Fireşte că daca i-ai da de leac, degeaba n-are să-ți fie... Bărbatul femeii ori părinții fetei or să te răsplătească frumos... Ce zici?... îți vine la socoteală?

- Cum nu? a răspuns zâmbind Negoiță. Iar kir Ianulea, după ce i-a mulțumit încă o dată, a plecat p-aci-ncolo.

Nu se-ncheiase nici o lună după astea, şi coborând Negoiță-n târg cu nişte vişine trufandale de vânzare, a aflat de la precupeți că pe una din fetele lui Zamfirache Ulierul din Colentina, a de s-a logodit cu Ilie Bogasierul de la Barăție, o munceşte dracul de vreo zece zile... Ce nu i-au făcut?... Leacuri, descântece, molitve... degeaba! Părinții şi logodnicul plâng într-una văzând-o cum se canoneşte... Vorbeşte în toate limbile fără să le fi-nvățat, şi sporoveşte şi-i turuie mereu gura şi spune fel de fel de taine şi pâre - de unde le-o mai fi ştiind? - încât o lume, care aleargă s-o asculte, stă şi se cruceşte:

ba că "sacul cu lire de la pahamicul Iordache din Dudeşti, de nu i s-a mai dat de urmă - furat de grămăticul pe care l-au prins pe drumul Olteniței şi a scăpat peste noapte din beciurile agiei - se află acum pus bine, înfăşurat într-un testemel ceadiriu, în fundul sertarului de jos de la scrinul de lângă soba din iatac la clucereasa Tarsița, mătuşă despre mamă a lui aga, mai tânără ca dumnealui - se-ntâmplă! - şi că cine nu-i ştie merchezul poate scotoci-n sertar cât poftește, că nu-i dă de fundul adevărat";

ba că "adiata lui Agop, tutungiul de la Sfinți, lăsată nepoati-si, nu-i scrisă de răposatul: a ticluit-o pe urmă, într-o noapte, bărbatu-său Tacor, cafegiul din Caimata, care vinde şi suliman şi cana de păr... Tacor cu Avedic, paracliserul de la biserica armenească";

ba că "fratele ăla tinerelul, de d-abia-i mijeşte mustața, călugăraşul sprâncenat, care şade la preacuvioşia-sa părintele archimandritul Hrisant, în curtea mitropoliei - chip şi seamă la-nvățătura cântărilor - este fata a mai micşoară a lui Ristache Muscalagiul de la Ploieşti"...

şi câte şi mai câte alte bazaconii - cine le mai poate ținea minte?

Cum a auzit Negoiță toate astea, şi-a desfăcut coşurile la precupeți cu rădicata pe ce a putut rupe şi s-a dus de-a dreptul să vază şi el pe fata apucată; şi cum a ajuns acolo, s-a vârât pântre lumea adunată ş-a spus părinților şi logodnicului că el o scapă pe fată dacă i-or da o sută de galbeni. Fireşte că bieții oameni n-au mai stat la gânduri: o sută fie! Iar Negoiță s-a apropiat de urechea pătimaşei şi, făcându-se că o descântă, i-a zis încet şi sfios:

- Am venit, kir Ianuleo, după vorba noastră...

- Am înțeles, i-a șoptit duhul: dar, drept să-ți spui, neică Negoiță, nu te-am crezut așa de nătărău, să te mulțumești cu o sută de galbeni... Ce o să-ți ajungă ție numai atâta? Trebuia să ceri gros! Dar fiindcă ai greșit, te iert de data asta... Acu mă duc la Craiova, să intru în soția caimacamului. Săptămâna viitoare să te-nființezi acolo... Nu mă face să te-aștept prea mult; mai am și alte trebușoare, nu numai grija dumitale... Caimacamul își iubește nevasta ca ochii din cap, e și bogat și darnic. Socotește-te bine în talia asta, că de-acolea-ncolo nu mai ai nici o putere asupra mea; să știi că după aia sunt dezlegat de orce cuvânt și nu mai avem nimica de-mpărțit împreună!

Zicând acestea, s-a depărtat duhul... Tânăra s-a tămăduit. Toată lumea se-nchina; părinții și logodnicul nu știau ce să mai facă de bucurie, iar Negoiță, luându-și suta de galbeni, a pornit la vie să se gătească de drum lung.

Și-a vândut a doua zi rodul la un oltean; a treia zi și-a cumpărat un călușel, cu tot dichisul de călărie, de la pătură și șea pân la ipingea; a patra, dimineața, a plecat. Asta era într-o miercuri... Ziua umbla, noaptea se odihnea; așa încet-încet, haidea-haidea, marțea următoare, pe la asfințit, a ajuns drumețul la straja Craiovei, și, de acolo, întrebând din om în om că unde ar putea găzdui un negustoraș ca el, l-au mânat la un han peste drum de o biserică mare.

Cum a descălicat, a dat calul în primirea argaților și a intrat în cârciumă, unde mai erau și alți isnafi, să-și prindă inima cu un ciocan de rachiu și cu ceva mezelic, înainte să meargă la odaie. Înserase binișor. Până să-i frigă niște pastramă, sta la masă pe gânduri; stând așa, aude clopote, și întreabă pe un arnăut, care trăgea ciubuc la altă masă, ce sarbătoare e a doua zi, de se face priveghere mare.

De la arnăut și de la cârciumăreasă, află îndată ca nu-i a doua zi nici o sărbătoare, dar că așa se fac ziua și noaptea slujbe peste slujbe la toate bisericile pentru ușurarea tinerei soții a caimacamului, care e chinuită de duhuri, și nu-i pot da de leac cu nimica: toate babele meștere, toți doftorii de la Sibiu, pricepuți la așa boale, toate maslurile și molitvele, citite de vlădica și arhiereii cu patruzeci de preoți - degeaba. Femeia are năvârlii grozave: într-una sare și joacă tontoroiul, că trebuie s-o lege; cât o țin legată, dârdâie din toate-ncheieturile și scrâșnește, parcă ar arde-o în foc; dacă-i dau drumul, iar începe să sară și să țopâie, și țopâie și sare, până o leagă iar; asta de peste o săptămână, fără clipă de odihnă și fără să primească-n gură măcar o picătură de apă... O lume se-ngrozește; iar soțu-i se jelește ca un nenorocit; și de-aia se fac slujbe peste slujbe la biserici, doar s-o milostivi Maica Domhului cu vreo minune.

Negoiță a dat țoiul repede pe gât, a-mbucat o fărâmă de pastramă, ca orce slugă, de teamă să nu-l aștepte prea mult stăpânul; a dat un icusar arnăutului și l-a rugat să-l ducă degrabă la curte. Când au ajuns acolo, fierbea lumea, că bolnavei i-era totdeauna mai rău când înnopta... O sumă de cucoane și slujitoare o țineau legată-n cearceafuri ude pe biata tânără, care se zbuciuma din creștet până-n tălpi; preoții-n odăjdii mari o slujeau ș-o afumau cu cădelnițele, iar soțul plângea, făcând mereu la metanii. Când iată că un arnăut vine și zice-n gura mare:

- Maria-ta, nu te supăra!... este aici un om prost, care vine tocmai de la București într-adins; zice că el știe să descânte la boale ca a m.-sale și-și pune capul chezășie că o tămăduie îndată.

S-a ridicat nenorocitul, luminat în pierzania lui de razele nădejdii din urmă, și a strigat:

- Să vie!

Cum s-a arătat Negoiță în prag, până să-l întrebe cineva ce şi cum, tânăra s-a potolit din dârdâială, a poruncit, parcă era sănătoasă la baie, să-i scoată cearceafurile; s-a uitat drept la el, a început să râză veselă, ca la vederea unui vechi prietin de mult aşteptat, şi i-a făcut semn să vie mai aproape, chemându-l chiar pe nume:

- Bine-ai venit, dragă Negoiță! ce mai faci? sănătoşel? vino-n-coace mai aproape, că am să-ți spun ceva, să nu ne-auză niminea!

Cine să-şi crează ochilor şi urechilor?... Negoiță a dat pe toți într-o parte, s-a apropiat prietenește de pătimaşă şi i-a şoptit:

- Drăguță, să mă ierți că te lăsai să cam aştepți, dar nu ştii ce greu drum şi ce gloabă de cal am avut.

- Nu face nimica, a răspuns duhul foarte încet; eu plec de aici... De-acuma, te-am procopsit; nu-ți mai sunt dator cu nimica. Să ştii prin urmare, neică Negoiță, că asta ți-este a din urmă... Să nu care cumva să te mai văz că te ții de coada mea, că nu numai nu capeți nimica, dar încă mă şi supăr, şi dacă m-oi supăra, de! poate să-ți pară foarte rău... Atâta-ți spun...

A pierit duhul... şi fireşte şi-a venit pătimaşa-n fire, bună zdravănă ca mai-nainte, parcă şi mai veselă... Acuma cu câte daruri şi cinste l-a-ncărcat caimacamul pe Negoiță, ce să vi le mai înşir eu? - că vi le puteți singuri închipui... I-a daruit cu hrisov o moşie, s-o stăpânească de veci, şi pe dasupra l-a şi boierit.

Trăia acuma Negoiță în huzur, ce cu gândul nu gândise, de vreo trei luni şi mai bine. Dar într-o zi, tocmai când îşi făcea după prânz tabietul boieresc, cu cafea şi ciubuc în pridvorul lui de la țară, iacătă vede de departe, pe drumul care vine dinspre miazăzi, un vârtej de praf, care se tot apropie… Ce să fie?... Sunt nişte slujitori de la curte: vin în goană cu naltă poruncă să-l aducă napristan la Craiova.

Nu i-a prea plăcut lui Negoiță că i-au turburat tabietul; dar ce să facă?... Ajungând la curte a sărutat mâna stăpânului; acesta l-a luat în brațe, l-a sărutat pe frunte, şi i-a zis:

- Prea iubite frate Negoiță, dacă ții la mine câtuş de puțin, să porneşti fară clipă de zăbavă spre Bucureşti: butca e gata; pe drum aşteaptă cai de olac din poşte-n poşte... Fata măriei-sale lui vodă, domnița, e apucată cum a fost şi nevasta-mea, poate şi mai rău, după stafeta ce primii... Numai dumneata o poți scăpa... Aleargă!

"M-am fript!" s-a gândit Negoiță; dar de zis, n-a putut zice nimic.

Caimacamul l-a strâns în brațe, l-a suit în butcă şi, mânați, bre! Surugiii au dat bice şi călcâie, pe urmă țipete şi chiote... Până a doua zi, pe la ceasul vecerniei, l-au adus pe Negoiță techer-mecher drept la scara palatului domnesc din Bucureşti.

Vodă şi doamna, frângându-şi mâinile, l-au întâmpinat în capul scării, şi vodă i-a strigat în greceşte, cum vorbea p-atunci boierimea:

- Ah! Dumnezeu te-a adus, boierule! Poftim!

Dar Negoiță - de unde ştie greceşte? - a răspuns într-o doară:

- Cine nu-l caută îl găseşte, măria-ta, dar cine-l caută! Să vedem!... să-l căutăm!... Dacă s-o putea, şi mie mi-ar părea bine. Să vedem...

- Haide!

Şi zicând asta, vodă l-a-mpins pe Negoiță până-n sagnasiul din fundul sălii... Acolo sta domnița grecește pe un covor jos, clătinând mereu din cap ca o păpuşă cu gâtul pe sârmă; într-una se chinuia aşa de cinci zile cu dinții-ncleştați şi fără să-nchidă ochii o clipă.

Cum s-a arătat Negoiță, donmița a stat din cap şi a-nceput să țipe, apucată de toate năbădăile:

- Afară! dați-l afară! să nu-l văz m ochii mei pe râtanul de Negoiță! afară!... să vie băbaca!

Negoiță n-a aşteptat mai multe şi, în loc să se supere că-l goneşte cu ocară, a ridicat aşa din umeri, parc-ar fi zis: "De! dacă nu pofteşti"…

S-a-ntors în loc şi a voit să plece. Dar doamna l-a apucat de mână, iar vodă s-a apropiat de fiică-sa:

- Aicea sunt! uite băbaca matale!

- Nu tu! țipa fata. Nu te-am chemat pe tine! sa vie băbac-al meu!

- Eu sunt băbac-al tău! a zis cu lacrimi fierbinți prăpăditul de bătrân.

Dar copila, țipând şi mai grozav:

- Nu! nu eşti tu! tu eşti urât! tu du-te cu Negoiță! să vie căpitan Manoli Ghaiduri, că el e băbac-al meu adevărat!

La aşa vorbe nebuneşti, doamna a leşinat... Dacă nu era Negoiță s-o apuce-n brațe, cădea lată. Au sărit cocoanele curții şi au luat-o s-o frece cu oțet de trandafir şi să-i dea pe la nas cu pene aprinse. Iar bietul vodă a-nceput să se bata cu pumnii-n fes, pe câtă vreme copila tot mai tare țipa.

- Să-mi aduceți pe băbac-al meu! pe căpitan Manoli! p-ăla-l vreau eu!

În sfârşit, Negoiță zice lui vodă la o parte:

- Măria-ta, la aşa pătimaşi trebuie să le facem cheful deocamdată; că dacă ne-mpotrivim, îi aţâţăm mai rău.

I l-au adus prin urmare pe capitan Manoli... Mai rar aşa palicar! înalt, spătos şi mustăcios - o mândrețe de arnăut! şi muiat numa-n fireturi de sus până jos - să fie de fală pentru orice curte domnească!

Cu mustățile lui frumoase înecate de lacrimi, s-a apropiat căpitan Manoli, sluga credincioasă, de fiica doamnei; iar mititica, îndată ce l-a văzut, s-a descruntat deodată, a zâmbit dulce şi, ca orice copil supus când roagă frumos pe tată-său sa-i facă un hatâr, i-a zis cu multă blândețe:

- Băbacă! te rog, băbacă, dacă mă iubeşti, să-i tai lui Negoiță nasul şi urechile şi să-l dai afară ca pe un obraznic… că e botos, e lacom şi nemulţumitor!... să nu-l mai văz în ochii mei, că nu-l pot honipsi !

Căpitanul Manoli iubea fireşte pe domnița din tot sufletul; dar aşa hatâr mare nu-i putea face fară voia stăpânilor. Iar Negoiță s-a gândit: "Aşa ți-e vorba?... Bine!" pe urmă s-a-ntors la vodă şi zice:

- Măria-ta, ia să se dea toți într-o parte, să văz şi eu mai aproape pe pătimaşa.

I-au făcut toți loc, iar Negoiță s-a dus drept la domnița care se zbuciuma şi răcnea cât putea:

- Afară Negoiță! Ieşi afară, mojicule!

Dar el nu s-a sinchisit de pandoliile ei şi i-a vorbit încet:

- Drăguță, eu aş zice să pleci mai bine de bunăvoie... Aş! fata răcnea mai rău:

- Afara Negoiță!

- Şi zi, aşa, ai?... Nu vrei?

Ş-a dat s-o apuce de mână. Atunci domnița l-a scuipat în față şi i-a ars o palmă de i-a scăpărat ochii lui Negoiță.

El s-a şters cu mâneca pe obraz şi întorcându-se-n loc spre vodă, zice:

- Măria-ta, patima asta vine aicea cu o-mprejurare cum pân-acuma n-am mai întâlnit... Că n-ar fi leac de tămăduire, nu zic; dar, singur eu, nu pot face deocamdată nimica... îmi trebuie un ajutor... Am aicea la Bucureşti, în mahalaua Negustorilor, o prietenă meşteră care ştie să tragă de gâlci şi de năjit; e văduva unuia care şi-a prăpădit averea-n risipă şi-n desfrânări; a rămas mufluz, şi-a luat lumea-n cap şi a lăsat pe biata femeie nevinovată pieritoare de foame... O cheamă Acrivița Ianuloaia, fata lui Hagi Cănuță...

La vorbele astea, domnița a-ncetat deodată cu țipetele, ş-a-nceput să tremure, clănțănind ca-n toiul frigurilor.

- Aşadar, rog pe măria-ta să poruncească a pune iute caii, s-a-duc numaidecât pe Ianuloaia.

A vrut să facă un pas; dar domnița l-a apucat strâns de pulpană, țipând apelpisită:

- Stăi, Negoiță!

Şi... ce să mai lungim acuma povestea? - că o poveste, cât de frumoasă, dacă-i prea lungă, iar nu face - i-a trecut copilei, parcă numai visase cineva c-ar fi fost bolnăvioară; s-a gătit frumos, ş-a plecat veselă cu doamna la plimbare, în butcă deschisă... Patru telegari cu falaitar; doisprece arnăuți călări înainte şi tot atâția m urmă fluturându-le fustanelele; iar Manoli, sus pe capră, cu mâna dreaptă pe prăselele hangerului din sileaf şi cu stânga răsucindu-şi mustățile... Şi era mare bucurie pe sufletul lui vodă, când se uita de la fereastră cum zbura butca departe…

Negoiță a rămas în gazdă la curte. Cam a treia zi, aducându-şi aminte că mai are şi alte daraveri în Bucureşti, a mers drept în mahalaua Negustorilor, să-i ia urma Ianuloaiei... Casele cele frumoase le vanduseră creditorii... Sărmana! părăsită de bărbat, trăia acuma la tată-său, la hagiul... Acolo, găsind-o, a rămas încremenit de aşa frumusețe, mai ales cum se purta ea acuma, cernită de sus până jos, ca orce văduvă jalnică... După ce i-a sărutat mâna, i-a zis:

- Uite, cocoană; eu mă ştiu dator lui kir Ianulea cu o sută de galbeni; ieri am aflat de nenorocirea dumneavoastră, şi ți-am adus datoria... Poftim!

Cocoana a-nceput să plângă şi să-l întrebe dacă ştie el ceva despre ce s-o fi făcut omul ei, că ea nu mai poate - se frige, o să moară de dorul lui. Negoiță i-a răspuns că nu ştie nimica; iar, ca mulțumire că bărbatu-l îndatorase la vreme de mare nevoie, a rugat-o pe cocoana să primească a stăpâni ea de veci viişoara lui de la Cuțitul de Argint, şi i-a şi dat la mână hârtie de danie, întărită cu pecetie domnească. După aceea, ca să se mântuie el odată de slujba doftoritului, s-a gândit câtva şi i-a mai spus:

- Cocoană, eu am văzut mult bine de pe urma bărbatului dumitale; în cinstea şi pomenirea lui, vreau să te-nvăț ceva, cu care, la prilej, să te salți bine din lipsă... Ascultă, rogu-te, cu luare-aminte... De câte ori ăi auzi c-a intrat dracu-n vreo femeie, nevastă, fată, măcar fie din orce loc, or de ce neam ar fi... numaidecât să mergi acolo, că nu iese din ea până nu l-ăi goni dumneata... Să-i zici pătimaşei numai atâta, parc-ai fi-ntâlnind pe omul dumitale: “Aici mi-ai fost ascuns, Ianulică?… şi eu te căutam ca o nebună... fos-mu! parigboria tu kosmu!”

- De unde ştii dumneata vorbele astea? a-ntrebat cocoana privindu-l cruciş.

- Le-am învățat, demult, de la un prietin... a răspuns Negoiță, zâmbind la privirea cocoanei; apoi a adăugat: ...Numai atâta să-i spui... Pe urmă, s-o apuci în brațe, tot cu gândul la kir Ianulea: să te uiți la ea aşa frumos, cum te uiți acuma la mine, s-o săruți cu foc şi să n-o slăbeşti din dragoste până nu-i trece de tot… Fireşte că, după potriva ipochimenilor, n-are sa-ți fie osteneala degeaba... Ai înțeles?

- Am înțeles.

- Acuma, rămâi sănătoasă, cocoană! S-auzim de bine!

S-a-napoiat după acestea Negoiță la curte, unde a stat încă vreo patru-cinci zile, numa-n bunătăți şi-n cinste mare. Când şedea el sus la masă cu măriile-lor, cu protipendada şi cu evgheniştii ăi mai simandicoşi, cântau jos pe sub ferestre meterhanele şi jucau soitarii pentru petrecerea isnafilor ş-a prostimii. A opta zi, s-a hotărât Negoiță să se pornească la urma lui înspre părțile Jiului... L-au căftănit şi i-au dăruit vodă şi doamna câte trei pungi de ibrişim cu câte o mie de galbeni; iar domnița, un inel cu o nestemată cât o alună turcească, şi cu sevas mare l-au pe-trecut toți până jos în capătul scării.

Căpitan Manoli s-a rugat de stăpâni să ducă el pe Negoiță pân-acasă. Toată vremea, pe drum, l-a-ngrijit căpitanul ca un frate ziua şi noaptea, cântându-i din gură şi cu tambura manéle turceşti şi cântece de palicari de pân munții lui depărtați - şi cânta straşnic; avea şi glas şi pătrundere. I-a plăcut mult lui Negoiță tovărăşia lui Manoli şi ajungând acasă la moşie, s-a crezut dator să poftească şi el în gazdă pe căpitanul, care era tot atât de plăcut şi de bun, pe cât

de voinic şi de viteaz... Seara au cinat împreună, cu vin vechi de Drăgăşani, cu cafele şi ciubuce până târziu; iar, după cină, la care, osteniți cum erau de drum, se cam trecuseră din pahare, căpitanul, cât era de mare palicar, înecându-l deodată aşa un parapon, s-a lăsat să-l podidească plânsul ca pe o femeie, şi căzând în genunche, i-a zis gazdei;

- Eu sunt sarac, bei-mu (adică prințul meu), n-am să-ți dăruiesc nimica de preț; dar numai Dumnezeu şi sufletul meu ştiu cât îți sunt de recunoscător!... că, dacă se prăpădea fetica, eu -uite, vezi hangerul ăsta?... până-n prăsele mi-l băgam în piept!... că, fără copila asta, ce s-ar mai fi făcut Manoli sărmanul, sărmanul Manoli?

Ş-a-nceput să sărute mânile lui Negoiță şi l-a rugat să-i primească-n dar o pereche de mătănii de la Ierusalim.

Câtă vreme căpitan Manoli vărsa aici lacrimi de mulțumire, colo, departe, la Bucureşti, se jelea de durere mitropolitul, că una dintre nepoțelele î.p.s.-sale începuse sa aibă pandolii... Dar s-a-ndurat pronia şi nu l-a lăsat să plângă prea mult pe robul Iubitoriului-de-oameni... Cum a intrat coana Acrivița pân gangul clopotniței, parcă i-a luat tinerei boala cu mâna... Şi a zis bodaproste Ianuloaia când a plecat blagoslovită şi mulțumită destul de la mitropolie.

Iar, noaptea aceea chiar, în adâncuri se aduna soborul demonilor dinaintea lui Dardarot, să asculte pe Aghiuță, care se întorsese şi el la urma lui cu coada-ntre picioare, rupt de oboseală.

Le-a povestit el toate câte le pătimise dincolo, mai cu şart şi mai frumos decât vi le-am putut eu povesti dumneavoastră. Împăratul a tăcut un haz nespus şi a zis râzând:

- M-am pătruns acuma cum merge pricina... Halal să-ți fie, dragă Aghiuță! frumos te-ai purtat, n-am ce zice… Cu ce vrei să te răsplătesc pentru atâta osteneală?

- Întunecimea-ta, spre răsplată, două hatâruri am să-ndrăznesc a cere.

- Spune, puiule dragă.

- Întâi, pe Acrivița şi pe Negoiță să nu-i văz vreodată p-aici! Ducă-se la rai, să se-mpace sf. Petre cu ei cum o şti.

- Bine... Şi al doilea?

- Al doilea, să mă lăsați să mă mai odihnesc şi eu puțintel acasă, că m-am dehulat de atâtea trebuşoare pe pământ.

- Bine, ş-asta!... ai dreptul să dormi trei sute de ani de aci-ncolo fără să te mai supere nimini cu nimic!

Zicând acestea, Dardarot i-a tras un picior după obicei şi l-a trimis să se culce.

Şi aşa, au mers cocoana Acrivița şi Negoiță, fiecare la ceasul său, în rai; iar Aghiuță s-a pus să-i tragă la soamne... şi dormi! şi dormi! ş-o fi dormind ş-acuma, dacă nu cumva s-o fi sculat, mititelul, să se apuce iar de cine ştie ce drăcii.